

Igehirdetés

Zwolle, 2022. július 10.

Dr. Barta Zsolt

Textus: Lukács evangéliuma 10. rész 25–37

Imádság:

Világosság Atyja, akitől való minden jó adomány
és minden tökéletes ajándék,
és akinél nincs változás,
vagy változásnak árnyéka!
Bocsásd ki legfőbb ajándékodat,
az életadó Szentlelket,
hogy a bátran, tisztán
és szeretettel hirdetett evangélium
bennünket félelmeink és kétségeink mélységeiből
felemeljen:
fel a mennyekbe,
fel a Te Szent Fiadhoz, Krisztushoz!
Az Ő nevében
hallgasd meg kérésünket! Ámen!

Kedves Testvéreim az Úr Jézus Krisztusban!

Lelkipásztori szolgálatom első éveiből világosan emlékszem egy gyűjtésre. Abban az időben Temesvár környékén nagy árvíz volt. A reformátusok egész Kárpát-Medencében adakozást hirdettek. Az egyik Ungvárhoz közeli egyházközségben is így volt ez. Meghirdettük az adakozást, nagyjából 300 griveny perselypénz gyűlt össze – ez nem volt túl nagy összeg. Rá következő héten az istentisztelet végén odajött hozzám a pénztáros, s előadta hogy az egyik református tanár, aki akkor még nem gyakran járt a templomba, hagyott nekem egy borítékot. A boríték jó vastag volt. Több mint ezer griveny volt benne és egy rövid üzenet. Nagyjából így hangzott: „Bejártam a falut, összegyűjtöttem az árvízkárosultaknak ezt a kis pénzt.” A levél utolsó sora ez volt: „Mert azok is igyekeznek jók lenni, akik nem járnak templomba.”

Az irgalmas samaritánus példázata tele van vallásos emberekkel. Olyan emberekkel, akik szeretnek templomba járni: a törvénytudó, aki kérdez, a pap, a lévita, akik elkerülik a félholt embert. Mégsem őket állítja Jézus példaként. Nincs is sok példás a viselkedésükben. A törvénytudó talán mind közül a levallásosabb. A kérdések kérdése érdekli, a legvégső vallási kérdés: hogyan nyerheti el valaki az örök életet. Jézus válasza, miszerint szeretnie kell az Istent és a felebarátot, nem elégti ki. Mert még mindig nem világos, ki a felebarát. Mély teológiai vita ez azzal kapcsolatosan, hogy csak a vallásos zsidók a felebarátok, vagy minden zsidó, vagy esetleg még a nem zsidók is. Kérdései mélyen vallásosak, de a vallásossága csak álca, amivel eltakar két dolgot. Egyrészt elfedi Jézus ellen táplált ellenségességét. Hiszen ő azért ment oda hozzá, hogy megkísértse, csapdába ejtse. Hiteltelenné, nevetségessé akarta tenni a Mestert saját tanítványai előtt. Amit az örök életről kérdez tehát nem más, mint fegyver, a csapda nyelve. Vallási köntösbe bújtatott erőszak. Másodszor, önmagát akarta igazolni. Vagyis azért kérdezte meg, hogy ki a felebarát, mert ha erre a kérdésre nem lehet válaszolni, akkor igazából mentesül a szeretet alól. Ha a másik emberről nem lehet tudni, hogy igazán felebarát, akkor nem is igazán kell szeretni. Tehát kísértette Jézust és igazolta magát.

A pap és a lévita szintén igazoltan kerültek el a bajba jutott embert. A szent szolgálat miatt nem érinthettek halottat. Az ember csak félig volt halott, de mi történik, ha esetleg útközben

meghal? Akkor tisztátalanná válva nem végezhetik el a templomi szolgálatot. Csupa szent ember, csupa vallásos ember, akik teológiai gondolatokra, papi szolgálatra, istentiszteletre való hivatkozással nem végzik el, amit el kellene végezniük. A vallásos emberek csapdákat állítanak, igazolnak, elkerülnek, elmennek. Néhány éve mutatták be a Columbus című filmet. A cím egy város neve, amely Indianában van és sajátos stílusban megépített épületeiről ismert. A két főhős egy alkalommal a templomban beszélget. A téma a vallásra terelődik. Azt kérdezi az egyik a másiktól, hogy hisz-e ebben az egészben. Csendes gondolkodás után jött meg a válasz: nem, nem hisz a vallásban, mert olyan, mint a monarchia: elég egy rossz ember és máris megromlik az egész. A vallást szépnek tartja, de túl könnyen állítható a gonosz szolgálatába. Annyiban igaz ez az gondolat, hogy mindnyájan képesek és hajlamosak vagyunk a hitet, Jézus evangéliumát, a vallásunkat rosszra használni: önfelmentésre, a bűn elfedésére, öngazolásra, a másik ember megalázására, fegyverként a másik ember ellen. Az írástudó, a pap, a lévita arra figyelmeztet, hogy nem minden szent, ami annak látszik. A hitre a legnagyobb veszélyt nem a külső ellenség jelenti, hanem a mi szívünk.

A samaritánus a vallásosságot tekintve éppen az ellenkező oldalon állt, mint a többiek. Ez a ma is létező kicsiny népcsoport a Jordántól keletre élt. Vallásuk miatt a zsidók a pogányoknál is rosszabbnak tartották őket. A samaritánusok elfogadták Mózes törvényét, de a prófétákat, későbbi szent iratokat elvetették. A jeruzsálemi templomot nem tartották Isten szent helyének. Helyette egy másik helyen, a Garizim hegyén imádták Istent. Tehát ez az ember tévtanítónak, szektás embernek számított, akivel még érintkezni sem volt szabad. Mégis benne volt valami, ami a többieknek nem: benne irgalom volt. Károli szépen fordítja le, amikor azt mondja: „Könyörületességre indult.” Amikor meglátta a megvert, vérben fekvő, félig holt embert, akkor szeretetre és irgalomra indult. Bő évtizede olvastam egy úti beszámolót, amelyet oroszországi ortodox utazók írtak a Kárpátokban eltöltött hetekről. Kirándulás közben eltévedtek, nagy vihar kerekedett, nem volt ételük sem. Megláttek egy házat, majd arról tanakodtak, hogy vajon kinyitják-e nekik az ajtót, hiszen este volt, sokan voltak. Nem is akartak odamenni. Végül rászánták magukat, kopogtak. Az ajtó tágra nyílt, két felnőtt és sok gyerek volt a falak mögött. Behívták őket, enni adtak nekik, sokáig elbeszélgettek. Csak később derült ki, hogy a vendéglátók protestánsok voltak. Végül a cikk írója azzal zárta, hogy ha ilyen a protestánst hit, akkor érdemes másként tekinteni rájuk. A samáriai könyörületességre indult. Ez a könyörület az, amit Jézus a középre állított, és minden mást ehhez képest határozott meg. A könyörület, az irgalom másodlagossá tette a nemzetiség és a vallási tisztaság kérdését. Jézusról számos alkalommal olvassuk, hogy amikor meglátott egy beteget, megszánta és meggyógyította, szóba állt vele. Ez a megszántás, ez az irgalom ott volt minden cselekedetében. Tetteinek forrása, mércéje, kerete az irgalom. A samaritánus egy napja Jézus egész szolgálata. Az irgalom a szolgálat, a keresztyén élet, a vallás szíve.

A vallásos emberek és a heretikus samaritánus leírásánál világos képlet áll előttünk. Egymás ellentétei ők. Az igaz hit képviselői állnak az egyik oldalon és a lenézett, fél-pogány samaritánus a másikon. Van azonban valaki, akiről nem esett szó. A félholtra vert ember vajon hová tartozik? Vajon zsidó volt, vagy samaritánus? Nem csak ez marad homályban, hanem sok más is. Mi lehetett a foglalkozása, milyen társadalmi csoportoz tartozott, milyen politikai nézeteket vallott? Hol állt a kor fontos kérdéseiben? Inkább Róma párti volt, vagy inkább a felszabadítónak tartotta magát? Volt-e családja, vagy egyedül élt? Fialat volt, vagy idős? Erről semmit nem tudunk meg. A Szentíró csak annyit mond róla: egy ember, aki bajba került. Egy szóval sem mond róla többet. És nem is kell többet mondania, mert nem is kell többet tudnunk arról az emberről, aki bajba került. A bajban lévő ember csak egy ember, aki segítségre szorul, aki már félig halott és teljesen az lesz, ha nem kap segítséget. Testvéreim, amikor bajban lévő embert láttok, ne kérdezzétek, hogy férfi vagy nő, magyar vagy idegen, református vagy katolikus! Mert a bajban lévő emberrel kapcsolatban egy tennivalónk van: a segítség. Lukács szándékosan hagyta homályban, hogy az öntudatlan ember miféle volt. Ennyit kellett tudni róla. Egy kora tavaszi napon lelkészértekezletről utaztam hazafelé.

Tata mellett Kocson van egy ártalmatlannak tűnő, de alattomos kanyar. Megcsúszott a mikrobusz, majd orral az árokba fúródott. Hátsókerék meghajtású gép volt, nem tudtam kijönni az árokból. Kiszálltunk, gondolkodtunk, gyorsan el kellett volna menni onnan, mert balesetveszélyes volt a helyzet. Két percre rá az első arra jövő autó megállt. Addig kínlódtunk, míg kihúzta az autónkat és mehettünk tovább. Ma sem tudok semmit arról az emberről és ő sem rólam. A samaritánus mindennél fontosabbnak tartotta, hogy az úton fekvő ember bajban volt. Félig halott. Ez volt a legfontosabb. Ő csak egy dolgot akart, hogy a félig holt teljesen élő legyen.

Végül Jézus ironikusan megkérdezi a törvénytudótól, melyik tűnik az elesett felebarátjának. A törvénytudó még ekkor sem mondja ki, hogy a samaritánus, hanem csak annyit mond: aki irgalmas volt hozzá. Annak az embernek azon a napon a samaritánus volt a felebarátja, mert könyörületre indult, irgalmas volt. Mi itt ebben a templomban akkor vagyunk egymás felebarátai, egymás testvérei, amikor irigység helyett irgalmasak vagyunk, amikor egymás terheit hordozzuk. A meglévő felekezeti, politikai, műveltségi, fizetésbeli különbségeket sokszor arra használjuk, hogy rossz emberi indulatoknak adjunk helyet. Pedig Krisztus tanítása szerint csak egy dolgot kell nézni: szükségét szenved-e a másik ember. Szép példáját éltem meg ennek egy másik kárpátaljai gyülekezetben egyszer. A templomba be akartuk vezetni a fűtést. Elektromos fűtőtesteket akartunk venni. Elég sokba kerültek és év elején nem látszott, miből tudjuk kifizetni. Történetesen azt a templomot hetednapos adventisták is használták. Ők szombaton, mi vasárnap. A templom református volt, de ők is ott tartották istentiszteleteiket. Felvetődött, hogy esetleg segítsenek bevezetni a fűtést. Azonnal elvállalták, sőt azt is vállalták, hogy az egészet kifizetik. Amikor a beszerelésre került volna a sor, akkor bizony csak egy presbiter ért rá. Eljött viszont az adventista gyülekezet vezetője egy fiatal orvos, akivel közösen be tudtuk szerelni a fűtést. A világ, amelyben élünk sok bajt hordoz. Egész iparág épül arra, hogy mások elesettségét és baját bemutassa és emiatt rosszul érezzük magunkat. Máskor azt gondoljuk, hogy mindeninek a baja a mi bajunk, és ha nem tudunk mindenkin segíteni, akkor mély melankóliába esünk. Jézus példázata kijelöli a felelősségi kört: az ember, aki az úton fekszik. Te érte vagy felelős. Azért az emberért, aki lehet, hogy családjában van, vagy veled együtt járt templomba. Esetleg az utcán találkozol vele. Mi nem léphetünk Isten helyére, de saját helyünket megtalálhatjuk. Legyetek irgalmasok az emberhez, aki előttetek van.

Mi emberek sohasem leszünk egyformák és sohasem tudjuk a másik embert teljesen megérteni. Talán még magunkat sem fogjuk kiismerni sohasem. Isten nem is várja ezt tőlünk: Ő teremtette az ember szívét, Ő ismeri a szót, amely még nincs is ajkunkon. Nekünk egyetlen parancsot adott, amiben benne van minden parancs: Szeress! Isten Krisztusban megjelent szeretete köré épüljön az életed! Ne kövess hamis isteneket! Szeresd az Urat és szeresd felebarátodat! És ezáltal a szeretet által valamiképpen megnyílik ez a világ Isten szeretete előtt. Ámen